

DOMOVINA

Štev. 18.

V Ljubljani, 2. maja 1919.

Leto II.

Bodite previdni!

Kmet je siromak. Vsako uro, vsako minuto je nevarnosti izpostavljen on, njegov dom in njegova zemlja. Če ni ujma, mu preti povodenj ali požar in če druge nesreče ni, mu obišče hiša in hlev bolezni. Če tudi jemljejo te skrbi kmetu spanje, če tudi pri tem ta ali oni posestnik popolnoma propade, vendar te nesreče niso za kmeta še največje.

Veliko bolj pogubonosna je tista nesreča, ki ne preti le posameznim kmetom, marveč spravlja v propad cel kmečki stan. Zlasti opasna je ta nevarnost, ker se plazi kakor jetika okoli kmeta noč in dan in ker sili vanj tako, da on za to niti ve ne, potem, ko je v njem, pa začne nad njim gospodariti.

V mislih imamo farovško politiko, kadar mislimo na najbolj nevarno kugo kmečkega stanu.

Ni naš namen, da bi danes naštevali, kaj je moral naš kmet vse pretrpeti med vojno za to, ker je slepo drvil za farovško gospodo. Povdariti hočemo le, da bodo še pozni rodovi čutili in vedeli, kako se je slovenskemu kmetu godilo takrat, ko je tvoril on jedro Slovenske ljudske tranke in ko so farovski voditelji dr. Šusteršič, dr. Lampe in drugi imeli na Slovenskem vso moč in vso oblast v rokah. Večjega poloma kot ga je doživela med svetovno vojno farovška politika, ga ni dočakala nobena druga. Načelnik SLS. je moral kot judež, ki je prodal svoj narod za cekine, bežati iz dežele, drugi general SLS. dr. Lampe je preminul, potem ko je telesno popolnoma propal od samega obupa, Štefe, eden najvplivnejših kolovodij SLS., se je obesil. Kar je bilo v SLS. brithnejših in prevdarnjših prijateljev ter sobojnikov dr. Šusteršiča, pa so, čim so uvideli, da je propad Avstrije neizogiben, zapustili njegovo potaplajočo se ladjo ter se skušali vsak po svoje rešiti na suho. Le kmet je ostal v zagati, zato je tudi moral prestati med vojno vse tisto, kar je prestal.

Sedaj, ko se polega svetovna vojna in ko se vračajo mirnejši časi, vidimo, da se bivši Šusteršičevi podgenerali zopet zbirajo. Farovži pa so dobili naročilo, da zberejo za nje vojsko, infanteriste, korporale in druge podčastnike, brez katerih ni armade. Ker je njih stara firma prišla v konkurz in ob kredit, iščejo sedaj nove, pod katero bi lahko nadaljevali komedijo, ki so jo uganjali pred in med vojno. Da bi zopet dobili na svojo stran kmeta, snujejo sedaj farovži vsepovsod takozvane »Kmečke zveze«, ki pa v resnici niso nič drugega kot farovške zveze. Treba je pogledati samo ljudi, ki jih snujejo. Povsod se da dobiti sled, ki pelje v farovž, pa naj si je ta še tako skrita.

Značilno je, da se farovski ljudje poslužujejo pri snovanju »Kmečkih zvez« najrazličnejših zvijač. Navadno napravijo ustanovni občni zbor »Kmečke zveze« takrat, ko skličejo občni zbor Kmetijske podružnice. Da bi kmeta tem lažje spravili v zmoto, snujejo »podružnice« Kmečkih zvez, samo da bi kmetje mislili, da so to podružnice »Kmetijske družbe«. Vse, prav vse je preračunjeno na sleparijo in politično lumparijo, katere edini namen je, našega kmeta zopet spraviti

pod farovško komando in ga vpreči v voz za farovško politiko.

Pišemo ta članek za to, da opozorimo ljudi na deželi na nevarnost, ki jim preti od strani farovških zvez, ki jim meta le slepilo. Podobne so ogledalu, ki v njem kmet sam sebe vidi. Farovška gospoda stoji za ogledalom, si mane roke in misli, da bo kmet iz nečimernosti dopadel sam sebi in da ne bo pogledal zadaj za ogledalo.

Kogar svetovna vojna ni še dosti izučila in kdor še ni na lastni koži zadosti poskusil posledic farovške politike, naj kar naprej drvi v »Kmetisko zvezo«.

Osvobojenje Koroške.

Nemcem je hudo, kajti preje so letali strašno visoko, sedaj pa jih je svetovna vojna vrgla grozno nizko. In to jih boli. Skušajo še rešiti, kar se rešiti da. Na Koroškem so zbrali nekaj vojaštva, ki pa ni v drugem podobno vojakom, kakor po obleki in puški. Drugače pa je ta nemška vojna na Koroškem sestavljena iz samih roparjev, iz samih lenuhov, ki se jim zdi bolj pripravno ropati, požigati in krasti pri slovenskem koroškem kmetu, kakor pa pošteno delati. Ta nemška druhal je uganjala na slovenskem Koroškem grozne stvari. Ljudstvo je bilo obupano, ker je bilo preslabo, da bi si pomagalo. Prosili so za pomoč v Ljubljani, v Parizu, pa od nikoder ni bilo rešitve. Nemci so divjali in streljali nemoteno naprej, čeprav je bilo januarja enkrat sklenjeno premirje in rečeno, da ne sme pasti noben strel. — Nemiri, nered, negotovost življenja, slaba prehrana prebivalcev, vse to je vzdignilo ljudsko nevoljo do obupa in ne samo koroški Slovenci, ampak tudi nekateri Nemci so segli po samopomoči. Uprli so se in razorožili nemško vojaštvo ter poklicali naše jugoslovanske čete, da pridejo in napravijo red in varnost. Naše čete so morale poslušati te pereče klice in od torka, 29. aprila, prodirajo od vseh strani naši junaki in rešujejo vas za vasjo izpod nemške krute oblasti. Naše vojaštvo hrepeni tja, kjer stoji stari vojvodski prestol, na katerega je nekdanji sedel vojvoda in prejel moč in oblast od slovenskega kmeta. Na Gosposvetsko polje nad Celovcem korakajo naše čete... Slovenska Koroška bo kmalu pridružena k Jugoslaviji.

Izobraževalno delo.

Življenje ni prav nič drugega kakor boj za kruh in druge vsakdanje potrebe. Dokler ljudje niso tako popolni, da bi v resnici bili med sabo kakor bratje, da bi resnično vsak ljubil bližnjega tako, kakor samega sebe, tako dolgo bo na svetu boj. Človeška narava je že enkrat taka, da vsak najprvo vidi sebe in potem šele druge. Malo je tako visokih in popolnih ljudi, da raje trpe škodo sami, kakor bi jo storili drugemu. Veliko sto let bo še minulo, predno se bomo samo približali ti popolnosti.

V živiljskem boju, v boju za obstanek in napredek pa rabimo vsakovrstno orožje. Ona doba, ko je odločevala samo pest in sila, je hvala bogu že minula, če ne že popolno-

ma, pa vsaj deloma. Popolnoma izginila pa žalibog ne bo nikdar. Drugo veliko bolj važno orožje v živiljskem, gospodarskem boju, pa je sila razuma, moč možganov. S tem orožjem mora biti dandanes vsakdo oborožen, če noče, da propade. Oni človek, ki je po domače rečeno zabit, ki si ne zna pomagati, je revež.

Vsi ljudje, vsi stanovi se trudijo, da bi izobrazbo duha in tudi srca dvignili kolikor mogoče visoko. Izobrazba srca je potrebna, da ta boj ne bo surov, brezobziren, da ne pademo eden čez drugega kakor volkovi, ampak, da vsakdo rabi le poštena, človeka vredna sredstva v svojem gospodarskem delovanju.

Da se je slovenskemu kmetu pod staro Avstrijo godilo slabo, da je moral velikokrat s trebuhom za kruhom, je krivo to, da naš slovenski kmet ni imel zadostne izobrazbe, da ni bil oborožen s silo možganov. Izkoriščali so ga tuječi, ki so bili bolj premeteni, našega kmeta je opeharil vsak kupec. Prišel je kam raztrgan Lah v naše gozdne kraje, poznal je majhno izobrazbo in podjetnost naših ljudi in začel je z njimi kupčevati za les in čez leto dni je hodil ta tujec bogat in lepo oblečen med našimi revnimi ljudmi.

Nova država, ako hoče postati močna in nepremagljiva, mora posvetiti veliko večjo skrb izobrazbi našega kmeta, naših ljudi zunanaj po deželi. Dati mora kmetu šole in tečaje, da se bo tam uril in vežbal, kako bi dvignil blagostanje svojega gospodarstva. Razviti mora kmetove duševne moči tako visoko, da bo on iz lastnega spoznanja, iz lastne uvidevnosti ukrenil koristnejše in pametnejše. Duševno razvit človek se šele začne brigati za svoje pravice; ne bo več dopuščal, da bodo razni nepošteni in goljufivi župani po deželi izkoriščali ljudi in občino na vse mogoče načine. Občinsko gospodarstvo je danes v marsikateri občini samo radi tega tako zavoženo, ker župan ni imel nobenega nadzorstva in je letne preračune sestavljal, kakor mu je ravno kazalo. — Kmetje so potem zabavljali čez župana in slabo gospodarstvo; zabavljati bi pa morali le bolj čez sebe, ker niso bili toliko sposobni in duševno zmožni, da bi županu malo pogledali v račune. Dve tretjini občin bo skoro gotovo v Sloveniji, kjer se živ krst ne pobriga za to, če so občinski preračuni v resnici napravljeni na podlagi dejanskih razmer. — Večina kmetov pravi: »Kaj bom gledal in računal, naj naredi kakor hočejo, saj jaz tako nič ne razumem.« Kjer je župan mož-poštenjak, je že dobro, kjer je pa župan sebičnež in goljuf, tam pa gorje občini. Ko bo enkrat kmet dosegel potrebno gospodarsko izobrazbo, ne bo več pritožb čez župane (ali saj ne tako veliko), kajti potem bo župan res le izvrševatelj tega, kar občani hočejo. Ne bo več upal biti krivičen, ker mu bodo občani na prste gledali, bal se bo kazni. Kmetje bodo razumeli nadzorovati občinsko gospodarstvo, dočim oni danes tega še ne razumejo. — Kmet mora z izobrazbo doseči, da ne bo le poznal svojih dolžnosti plačevati davke in občinske doklade, ampak tudi svoje pravice, nadzirati pravično uporabo davkov in doklad. Ako kmet kot državljan plačuje državi davke in

občini doklade, mora kmet tudi dobro biti poučen, kje so pota in katera so sredstva, da prepreči nepošteno in krivične davke in doklade, poznati mora ustroj uprave, kateri mora biti tako demokratičen, da bo kmet brez slinosti in izgube časa prišel do svojih pravic. Ko bo kmet zadostno poučen o svojih dolžnostih in pravicah, ko bo z dvignjenjem njegove splošne izobrazbe rastla tudi njegova uvidevnost in lastno spoznanje, ne bo več potreboval raznih pisarjev, advokatov in druge gospode, h katerim se danes zateka v vsaki najmanjši nepriliki.

Surovost srca, pomanjkanje čuta skupnosti je po deželi vsesplošno. V tem oziru je malo storjenega, pa še to, kar je bilo storjenega, je pokončala vojska. Izobrazba srca in zavest skupnosti (socijalen čut) pa je zelo potrebna. Brez srčne izobrazbe smo surovi, krivični in nepošteni, brez nje nismo ljudje, podobni smo živalim. Brez zavesti skupnosti, socijalnega čuta, pa še jati vran nismo podobni. — Brez te zavesti je pošteno in mirno življenje sploh nemogoče; svet bi bil brez nje večna vojska, brez prijateljstva in ljubezni, brez solca in veselja. Zavest skupnosti šele iz nas ustvari lepo družino, v kateri bomo vsi srečni in zadovoljni.

Vidimo, da je izobrazba razuma in srca zelo, zelo potrebna, ako hočemo, da bomo res imeli kedaj boljše in lepše življenje. To želi vsak in zato mora pomagati prav vsak po svojih močeh, da to tudi dosežemo.

V prihodnji številki se bomo pomenili, kako in kaj je treba, da dvignemo celi naš narod, zlasti kmetsko ljudstvo na višjo izobrazbo.

O živinoreji.

(Nadaljevanje.)

Pri nas se planšarstvo in pašništvo vse premalo goji in vzrok temu je nepoznanje njegove velike važnosti. Na izrejo dobre, zdrave plemenske živine ne moremo popreje misliti, dokler glede pašništva nismo po-

trebno ukrenili. Kakor je za človeka koristno in potrebno, da se mnogo giblje in živi na zraku, prav tako je za našo živinorejo neprecenljive važnosti, da gremo ž njo ven, na zrak, na pašnike. — V Sloveniji imamo za to veliko ugodnih prilik, ker so naši kraji ob jugovzhodnih obronkih alp, ki slove po ugodnem planšarstvu. — Ze samo na Gorenjskem imamo veliko zemlje, ki je do sedaj imela za nas zelo malo ali pa nikake koristi, ki bi se pa ravno v svrhu planšarstva dala izvrstno izrabiti. Omenimo tukaj samo Porezen, Ratitovec ali Menino planino. V teh krajih pasejo sicer kmetje domačini, a to planšarstvo je samo čivkanje, je popolnoma brezsmoteno in človek se mora za glavo prijeti, ko vidi toliko bogastva, ki ga nam nudi narava, a ga mi ne znamo izrabiti. — Podobno bo pri nas povsod.

Javna uprava je tu v prvi vrsti poklicana, da pri tej stvari, ki je splošnega pomena, stori svojo dolžnost.

V času agrarne reforme je najboljša prilika, da se ta stvar temeljito premisli in uredi.

Vsekako se mora vsa zemlja, ki bi bila prikladna za pašništvo, prepustiti temu namenu in po zakonu zavarovati. Pri tem bo treba tudi misliti na živinorejce, ki niso tako srečni, da bi imeli pašnike; tudi tem se mora na kak način dati prilike do teh paš.

Skrb za notranjo uredbo teh pašnikov ni nič manj važna, kot skrb za njih pridobitev. Zboljšanje pašnika, čiščenje, skrb za vodo, hlevi, mlekarstvo na planinah so stvari, za katere smo se do sedaj le malo brigali. — Javna uprava se bo morala pobrigati za te stvari in nastavitvi zmožne strokovnjake, ki nam bodo to vprašanje rešili.

Če hočemo imeti dobro razvito živinorejo, s katero bomo lahko šli na trg in ž njo tekrovati po kakovosti in količini — moramo misliti pred vsem na izobrazbo kmeta-živinorejca.

Je vse zastoj, kmetu pripeljite v hlev goved najboljše pasme, pa naj bo to simodolska ali pincgavska, žival mu ne bo uspevala, dokler ne bo vedel, kako in kaj je ž njo storiti. Nasprotno, hirala mu bo in čim manj je žival udomačena, tem preje bo za nič! — Takih slučajev imamo pri nas mnogo. Če bi se pri nas malo manj brigali za zmanjšavo pasem in več za poduk živinorejca, da bi postal zmožen sam svoj hlev preceniti in pleme izboljšati, bi gotovo dosegli več, kot pa smo. Nočemo trditi, da je n. pr. simodolska pasma slaba, nasprotno dobra je in v naših krajih bi se tudi udomačila in uspevala, če bi bil kmet v stanu ji posvetiti isto skrb in pažnjo, ki jo je imela žival v svoji domovini. — Pri vsaki pasmi, ki ni udomačena, se bo v razmerju z zlahnostjo, hiranje stopnjevalo, dokler se razmere pri nas ne spremenijo in ne zboljšajo.

Iz navedenega je jasno, da smo delali slično, kakor tisti, ki si je omislil dragoceno pohištvo, strehe in stanovanja pa še ni imel.

Kmeta-živinorejca samega moramo najpoprej seznaniti z zahtevami, ki mu jih stavi dobro uspevanje živine, dati mu moramo vso potrebno praktično in tudi teoretično izobrazbo, da bo sam zmožen ločiti slabo od dobrega in svojo živinorejo zboljševati. Dokler živinorejec ni sam v stanu pleme izboljšati, izrežati dobre plemenjake in ustvarjati pogoje, da mu bodo dobro uspevali, ne moremo od živinoreje dosti pričakovati.

Kdo pa naj to zopet stori, da se živinorejska izobrazba kmeta splošni. — Imamo kmetijsko družbo, imamo „Kmetovalca“, njeno strokovno glasilo, ki nam je že veliko koristnega povedalo in naučilo, a to vse ne more zadostovati potrebi časa. Zopet je tu javna uprava, na katero se obračamo s pravičnim pozivom, da naj stori svoje.

Imamo kmetijske in poljedelske šole, a če absolventk teh šol vprašate, kaj si je

Manica Komanova:

Junak.

V Kovačevi gostilni, stoječi nekako v sredini prijazne mojstranske vasice, je bilo tisti večer precej živahno zvrholjenje. Po pivski, od gostov tesno zasedeni sobi se je širil duh po vinu in tobaku.

»Jaz pa pravim«, je povdarjal kmet Matic, župan mojstranski, »da kar je preveč, je pa preveč! Naprej in naprej to vsiljivo in nesramno beračenje, i kedo bo pa dajal! Moji občani ste z menoj vred reveži. Pa en čas bi človek že še potrpel, pa kaj vruga, ko ni ne konca, ne kraja. Čujte možje, pretekli mesec sem dobil od glavarstva in ne vem od kakšnega e-etapnega poveljstva še, da naj zaukažem po vsej občini pobirati stare bakrene kotle, možnarje, kozice in ne vem kaj še vse, da se bo vsa ta stara šara obrnila v vojne namene in —«

»Kaj pa, bakrenega denarja bi se tudi ne branili ti zlodji od nas vzeti, kaj«, je posegel sosed Štrukelj županu v besedo.

»Beži, beži, mara naša «slavna» vlada za naš denar«, se je pošalil kmet Hvastja, na kar so se vsi pivci glasno zakrohotali.

»Torej naj nadaljujem«, je zopet povzel besedo župan Matic. »Kakor sem rekel, to povelje sem dobil pred enim mesecem. A včeraj so mi pa poslali že drug ukaz. Veste, kaj pa hočjo sedaj? Ha, ha, stare pluge, krampe, motike, kose, srpe, pile, žage, ključavnice in sploh vse, kar diši po železu.«

»Oho«, zagrmil kmet Eržen. »Jaz ne dam nič. Sicer pa tudi nimam bogve kaj takega orodja, ki bi ga ne potreboval. Pa če bi ga prav imel, ga jim ne dam. Hudiči, če nimajo, naj pa jenjajo s tem pobijanjem, saj je že čas!«

»Saj bi imel tudi velik smrten greh, ko bi dal, veš moj ljubi Eržen«, modruje Hvastja

»Ali veš, za kaj bodo rabili vso to staro železno ropotijo? Za kanone, kroglice in drugo morilno orožje. Z našim železom bi potem morili nedolžne ljudi. Kaj se to pravi drugega, kakor da smo tudi mi morilci, ki damo, ali ne?«

»Modro govoriš, Hvastja«, ga pohvali župan. »Jaz bi najraje pisal na glavarstvo, da naša občina nima prav nič takega blaga. Svetoval bi jim tudi še, naj raje zaukažejo mesto železa pobirati doli po Radovljici in po vseh večjih gnezdih tiste vlačugarske babnice, ki jih vidiš po dnevi in po noči vlačiti se z oficirji. Naj potem tiste nabašejo v kanon in razstrele. Smrad bo sicer velik, a škode ne bo nobene.«

»Ha, ha, ha, bravo, da, tako bi bilo prav«, so krohotalje pritrjevali možje svojemu županu. Hvastja je pa še dostavil:

»Pa ne samo babnice, še oficirje zraven. Naj sfrče vsi skupaj kar živi v nebesa. Tako bi bili rešeni vseh in pohujšanja bi bilo konec.«

In vnovič je hušknil glasen smeh po nizki, zakajeni sobi.

Ali so bili možakarji, zbrani v Kovačevi gostilni res nekoliko preglasni in je tisti čas sam vrug prinesel orožnika mimo, ali pa se je našel med poštenimi mojstranskimi vaščani kak zloben ovaduh, o tem ni bilo več časa premišljevat, kajti ne da bi se kmetje najmanje nadejali kake morebitne nevarnosti, je prihrumel v pivnico orožnik in se zdrevil naravnost proti županu:

»Lep župan ste res, oče Matic, ha, ha, lep župan! Glejte, naše slavne oblasti vam poverijo gospodarstvo občine, ker mislijo da ste poštenjak. Vi pa, namesto da bi svoje občane navajali ubogati vse kar —«

»Kdo mi more očitati, da nisem poštenjak, kdo?« zagrmil župan Matic in udari z

desnico po mizi tako močno, da kozarci z litrom vred odskočijo kvišku in glasno zazvenketajo. »Ali sem še koga ogoljufal ali okradel? Komu sem še kedaj storil le betvico krivice? Možje, govorite!«

»Naš župan je poštenjak.« »Naš župan je bolj pošten in pravičen, kot vsi orožniki.« »Ni ga boljšega moža od našega Matic!« »Čezenj ne pustimo zabavljati«, so se oglašali vse vprek možje, navdušeni za svojega župana.

»Možje, mirujte«, se je drl orožnik, »da ne boste še vi nesrečni! Saj vam nič nočem, torej bodite pametni! Ampak župan mora z menoj!«

»Z vami —, kaj sem pa storil«, je vzrastel župan.

V tem hipu je skočil v sobo še drugi orožnik, ki je do sedaj stal zunaj pred vrati in čakal, da ga tovariš pokliče. S silo se je priril županu za hrbet in ga s puškinim kopitom suval proti vratom.

Možje so uvideli, da se tu za sedaj ne da nič storiti, zato so, četudi z veliko težavo, mirovali, stiskali pesti in tihlo kleli orožnike, biriče, oficirje in sploh vse, kar je smrdelo po cesarju in njegovi vladi.

Prvi orožnik je vzel verižico iz torbe.

»Matic, dajte roke!«

Matic videč, da ga hočeta ukleniti, je skoro odrvenel. A hitro si je opomogel ter se delal, kakor da je voljan dati svoji pošteni roki v železje. Orožnika sta ga za hip popustila, a ta trenutek je župan dobro porabil in kakor bi trenil, je priložil kar po vrsti obema orožnikoma tako gorki klofuti, da jima je po buticah zazvenelo, kot bi bil cesarjev god.

»No vidita«, je rekel Matic popolnoma mirno, »sedaj sem vsaj nekaj storil, za kar me imata vzrok aretirati in sramotno uklepati.«

pridobil o živinoreji, je odgovor precej klavern. Pozna dobro trtno uš, boleznj pri žitu in drevju, cepiti zna — a o umni živinoreji nima dosti pojma. Vidi se jasno, da živinoreja do sedaj na kmetijskih šolah ni dosti vloge igrala.

Živimo v izrazito agrarni državi, v kateri bo, zlasti kar se Slovenije tiče, ravno živinoreja igrala velevažno gospodarsko ulogo. Neobhodno potrebno je torej, da se naše kmetijske šole razširijo in da se v teh živinoreji odkaže njeni važnosti primerno mesto. Ustanoviti se mora v Sloveniji vsaj ena živinorejska šola, ki naj bo opremljena z vsem potrebnim, da se učenci temeljito izobrazijo v živinoreji in stvareh, ki spadajo k njej. — Krma, krmljenje, pašništvo, higijena hleva, vzgoja in reja plemenjakov, križanje posem, varstvo proti boleznim i.t.d. kažejo dovolj, kako potrebna bi bila taka šola.

Pa tudi to ne bo zadostovalo potrebi, da se živinorejska izobrazba posplošni. Na učiteljskih je treba uvesti izčrpno enciklopedijo o živinoreji, da bo tudi učitelj na deželi zmožen, da stopi med gospodarske narodne mentorje. V ponavljalni ljudski šoli na deželi naj se vpelje vsaj ena obvezna ura o živinoreji, da se posestnikov sin že v šoli seznanj z osnovnimi pojmi dobre, vzorne živinoreje.

V večjih živinorejskih krajih se moraje vpeljati zimski tečaj, kjer se naj poleg splošne živinoreje in nje zahtev, poučuje tudi v poljudni obliki, kako je treba živino varovati, da ne oboli. Živinorejca je treba potom takih tečajev seznanjati, kako je treba storiti, če mu žival nagloma oboli in živinozdravnika ni takoj pri roki. Živinorejca samega je treba poučiti, da si v takih slučajih ve sam pomagati in mu ni treba iskati pomoči pri različnih čarovnikih ali „tudi živinozdravniki“, ki so v takih slučajih kaj radi pri roki.

Toliko o neobhodno potrebnim poduku živinorejca, prihodnjič nadaljevanje tega in popis mlekarstva in potrebe organizacij.

(Dalje pril.)

Pomen morja.

Morje in z njim ozko zvezana gospodarska vprašanja in potrebe so veliko zakrivile vojno, ki je ravnokar minula in veliko drugih vojska v človeški zgodovini. Ko je Srbija leta 1912, s svojimi zavezniki premagala Turke, je hotela imeti dostop do morja, da bi mogla svoje izdelke lažje in bolj dobičkanosno prodajati v svet. Ta zahteva Srbov je bila prav tako upravičena, kakor zahteva človeka po zraku ali ribe po vodi. Avstrija pa je to branila in preprečila uresničitev te pravične srbske zahteve. Jeza Srbov na Avstrijo je rasla, iskala je zaveznike in prijatelje, s pomočjo katerih je upala vendar enkrat priti do morja. — Nemci so hoteli postati gospodarji na morju; da bi to dosegli, so iskali prijateljev in zaveznikov. Mnogo jih niso našli. Našli so glavno le Avstrijce. Drugi so le predobro vedeli, kako slabo bi se jim godilo, ako bi Nemci postali gospodarji na morju in bi imeli vso trgovino s svetom v svojih rokah. Začela se je ta krvava štiriletna vojna, katero lahko imenujemo vojno za človeške pravice, za pravico narodov do morja. — Rusko - japonska vojna leta 1905. je bila glavno vojska radi morja. Ruska država je strašno velika, obdana pa je le na malem delu od morja. Rusi so hoteli v daljnji Aziji priti do morja, tam pa so bili zopet Japonci, ki tega niso hoteli dopustiti in prišlo je vojne. — Čehi zahtevajo dohod do morja. Poljaki zahtevajo oni del nemške države, v katerem bivajo Poljaki in ki meji na morje. Vsak narod, vsaka država, ki se hoče gospodarsko dvigniti, zahteva morje, se bojuje za morje.

Tudi mi Slovenci hočemo morje, ki je za nas tako potrebno, kakor po suši dež. — Lahj pa se tega boje, da bi se nam kdaj boljše godilo, da bi ne mogli hoditi še naprej k nam laški lesni trgovci in delali dobre kupčije. Zato nam branijo na vse načine, da bi mi dobili Trst ali vsaj Reko. — Samo radi morja morajo laški vojaki hrepeneti na kraških tleh po domači hiši, samo radi morja morajo naši vjeti fantje na Laškem trpeti pomanjkanje in umirati trpljenja. Lahj imajo sicer že dovolj morja, saj je njih država od treh strani od njega obdana, toda čim več kdo ima, tem več hoče imeti, ker se boji, da ne bi prišel enkrat čas, v katerem bi mu

nekdo to moč vzel. Bogataš hrepeni po vedno večjem bogastvu, ker ima več en strah, da ne bi enkrat kaj izgubil in postal slabejši in morda odvisen od soseda. — Hoče več, kakor pa potrebuje za življenje.

Mi Slovenci pa nismo Lahj, ne bogataši. Prav nič več nočemo, kar potrebujemo, da bomo mogli živeti. Ne hrepenimo po tem, da bi vladali nad drugimi, hrepenimo samo po tem, da bomo mogli vladati sami nad sabo in ne drugi. Ob morju živi dobra tretjina slovenskega naroda. To so ljudje, ki govore naš jezik, ki so kri naše krvi, ki spadajo k naši narodni družini. Brez njih je družina nepopolna, raztrgana je na dva dela, čez kateri en del bi mi sami ne mogli več vladati. Kakor da bi nam sosed pobral pol hiše. Ker se Slovenci zavedamo svoje skupnosti, ker hočemo ves svoj narod pripeljati k boljši bodočnosti, zato ne moremo dati enega velikega dela naroda tujemu gospodarju v oblast in oskrbo. Vemo prav dobro, da tujec ne bo nikdar zanj tako dobro in pravično skrbel, kakor bi skrbeli mi. Tujec je mačeha, ki je le malokdaj tako dobra, da bi z isto ljubeznijo ljubila svoje otroke in otroke umrle matere. — Ako družino raztrgaš na dva dela in živi po svoje, družina ne bo nikdar močna in velika. To je mogoče samo takrat, če je cela družina zbrana in cela družina dela eno in isto delo. Ker so Slovenci ob morju naši bratje, zato moramo biti vsi brez izjeme delavni, da jih privedemo nazaj v očetov dom. To ni samo korist primorskih Slovencev, ampak tudi naša korist: čim več nas je bratov in sestra združenih pri skupnem delu, tem več bomo dosegli. — Uspeh bo v našo korist. — Ker se tega zavedamo, zato ne bomo mirovali, dokler ne bomo vsi Slovenci pod eno državno streho.

Slovenski narod meji ob morje. In kar je ob tem morju, mora biti naše. In če je to naše, imamo vrata odprta v svet.

Odprta vrata v svet pa moramo imeti! Zakaj? Morje ni nič drugega, kakor široka cesta, po kateri vozijo ladje z blagom od nas v svet in iz sveta k nam. — Vožnja po morju je veliko bolj poceni in je razmeroma tudi manj nevarna in zato so si trgovci že od nekdanj za izvoz in uvoz blaga rajne zbrali morje, kakor železnice po suhem. Če je trgovec v Afriki, ki je kupil od nas blago,

Nato jima je pomolil roki in razjarjena orožnika sta ga uklenila kar najtrše, ter ga suvaje potisnila iz gostilne.

>Le čakaj, izdajalec, sedaj boš videl, kaj te čaka, je sikal med potjo ves besen od jeze prvi orožnik, kajti zaušnica ga je še vedno skelela prav pošteno.

>Ustrelte te, prav gotovo te ustrelce, mu je sekundiral drugi. >Saj itak dobro vemo, da bi nas bil ti najraje izdal Lahom ali Srbom. Izdajalec, ustreljen boš!

Zupan Matic je pa s čudovito hladnokrvnostjo rekel:

>Da me ustrelce, to je pri naši roparski vladi vse mogoče in zlasti še zato, ker vidim, da me bosta vidva pred sodiščem skušala napraviti za izdajaleca, kar bo pa seveda debela laž. Pa kaj je vama mar za to, če se zlažeta. Verjeli bodo seveda le vama. A jaz pa, kakor sem hotel današnjo krivično aretacijo vsaj nekoliko zaslužiti s tem, da sem vaju obdaril z gorkimi zaušnicami, tako hočem tudi za mojo nedolžno usmrtilcev doprinesiti vsaj nekoliko vzroka. Čujta torej!

In zdajci je krepko zadonelo iz županovih ust:

>Živela Srbija!

Orožnika sta zazijala, kakor dva črna gavrana.

>Ali si čul? >Fej, brž zapiši, brž!

>Joj, ali si čul, sta tiščala eden v drugega.

>No, pravi župan, >da bosta oba čula, bom pa še enkrat ponovil:

>Živela Srbija!

S tem je bila usoda župana Matica zapечатena.

Ne bom opisovala dolgočasnega trimesečnega zapora, s katerim so mučili in pestili ubogega Matica, ne bom preštevala vseh

grenkih solz, ki sta jih potočili za njim njegova žena in hči, tudi ne mislim razkladati, koliko so se poštenu mojstranski občani trudili, da bi svojega ljubljene župana rešili in izprosili zopet domov, omenjam le zadnje, najžalostnejše: vojaško sodišče je župana Matica obsodilo na — smrt. Usmrtilcev mu je bila določena na ljubljanskem strelišču.

V jutro poslednjega dne mojstranskega župana je bilo ljubljansko prebivalstvo zelo razburjeno. Če tudi so bile te vrste trinoške morije za časa vojne na dnevnem redu, a vendar se je ljudstvo ob vsakem sličnem slučaju silno zgražalo. Saj si je bilo v svesti, da bo zopet padla nedolžna žrtev pod giljotino.

Jutranje solnce se je skrivalo za krvavo obrobline oblake. Ljudje so se ozirali v nebo in si skrivaje šepetali:

>Glejte, glejte kri na nebu. To je znamenje, da se bo danes zopet prelivala nedolžna kri.

>Fej, lumparija!

>O dobri bog, kje si . . .!

>Eh, saj ni boga. Če bi res bil bog, bi toga ne dopustil.

>Ne govorimo tako, to ni prav! Bog naših očetov je še živ, a on odlaša, dolgo odlaša. Pa bo udaril, boste videli, da bo. In potem — gorje trinogom!

>Gorje, gorje, je šepetalo na stotine tisočih ustnic in na stotine rok se je krčilo v pesti.

Nekako ob poludeveti uri dopoldan je v Ljubljani, po Dolenjski cesti, v krogu nasaženih bajonetov in spremljan od množice ljudi, korakal nesrečni Matic na morišče.

Obsojenec je bil v obraz shujšan, toda védel se je docela mirno in kar nič se mu ni poznalo, da hodi svojo poslednjo pot.

Tik njega je stopal duhovnik ter mu neprenehoma trobil v uho o božjem usmiljenju, toda Matic se je kajmalo brigal za njegove besede.

V tem so dospeli na strelišče in vojaki so postavili obsojenca na kraj, kjer je imel izdihniti.

>Spovejte se, še je čas! Obžalujte svoje grehe, je silil vanj duhovnik.

Obsojenec se je visoko vzravnal ter rekel s tresočim, toda svečanim glasom:

— <Jaz se nimam kaj izpovedovati, niti kaj obžalovati. Izpovedujte se in obžalujte svoje ostudne grehe rajne vi, rokovnjaški ubijalci in morilci, ki imate na svoji kosmati vesti na tisoče nedolžnih žrtev!

Med navzočim ljudstvom je tajno, a vendar precej glasno završalo . . .

Vojaški poveljnik je duhovniku pošepetal nekaj na uho, na kar se je duhovnik zopet obrnil k obsojencu:

>Ali imate še kako željo?

>Svoje življenjske stvari sem že vse uredil, je dejal mirno obsojenec. >Le nekaj bi še rad povedal. Namreč, moj sin Franc se že več kakor leto dni bori za one brezvestneže, ki niso vredni, da jih obseva solnce. Prosim vas, sporočite moji ženi, da ako se moj sin še kedaj povrne, naj ga da takoj prekrstiti na drugo ime, kajti jaz nočem, da bi moj sin še nadalje nosil ime brezvestnega, milijonkratnega morilca, kot je avstrijski cesar!

>Ogenj, je zavpil razkačeni poveljnik.

>Pok — pok, — je zadonelo iz štirih pušk . . .

. . . Zgrudil se je mož - značaj, ki se niti pred strašno giljotino ni bal jasno izpovedati svojega prepričanja, prejenjal je trpeti junak, ki je v svojih nazorih ostal vstrajen do smrti,

na pr. les, stal prevoz lesa manj, ga je raje nam dražje plačal, kakor bi ga sicer, ako bi moral še drago vožnjo plačevati. Les v Afriki bi bil v zadnjem slučaju že strašno drag in trgovec bi ne mogel nikamor naprej, pustil bi kupčijo in mi bi imeli potem na pr. les doma samo na ogled. Od gledanja pa ni še noben obogatel. Torej ako hočemo mi svoje pridelke svetu dražje prodajati, moramo gledati, da jih pošljemo po morju. Zato pa moramo imeti morje v svoji oblasti. Pridelke ali izdelke pa ne bodo prodajali samo ljudje, ki žive ob morju, ampak tudi Kranjci in Štajerci. Da pride njih blago do morja, bo treba samo malo razdaljo prevoziti z železnico. Morje torej ni koristno samo ljudem ob morju, ampak vsem ljudem, ki naj pridelujejo ali izdelujejo, ali državi, celemu narodu. Zato mora kmet in obrtnik v gorenjskih gorah ali na Štajerskih gričkih ravnotako odločno in neizprosno zahtevati za našo državo morje, kakor kmet na Primorskem. Po morju prihajajo ladje z blagom iz sveta k nam. S takim blagom, katerega mi doma ne pridelamo, pa ga potrebujemo. Ako blago prihaja po morju, ga bomo ceneje kupili, ker je vožnja bolj poceni. Zato zopet moramo dobiti morje in pristanišča ob njem. Morje samoobsebi je pravzaprav last vseh narodov na svetu, pa kaj mi pomaga samo morje! Imeti moram pristanišče ob morju, v katerega pridejo ladje, na katere blago nakladam ali izkladam. Ako mi Slovenci ne dobimo Trsta ali Reke, ki sta ob morju in iz katerih odplujejo ladje v svet in v katere pridejo ladje s sveta, potem bomo pri trgovini s svetom popolnoma odvisni od tistega, ki bo imel Reko in Trst v rokah. Oni trgovec, ki bo hotel na pr. les prodati v Afriko, bo moral najprvo les pripeljati v Trst ali Reko, kjer ga bodo naložili na ladje. Zato, da bo naše blago v tržaški ali reški luki, bodo od tega Italijani zahtevali plačo. In ako nas bodo hoteli gospodarsko uničiti, bodo zato zahtevali tako visoko carino, za prevoz pa tako visoko plačilo (tarif), da bo naše blago prišlo silno drago in ker bo drago, od nas ne bo nihče kupil. Les nam bo doma gnil in mi od tega bogastva ne bomo imeli ničesar. Ako pa je Trst in Reka v naših rokah, potem mi od naših ljudi ne bomo zahtevali carin in naše ladje bodo vozile naše blago v svet, katere ne bodo smele zahtevati preveč visokih cen za prevoz. Trgovca v Afriki pri nas kupljeno blago ne bo veliko stalo in rad bo iskal pri nas trgovskih stikov. — Pa tudi od onega blaga, ki bo prihajalo v Trst ali Reko recimo iz Amerike, bo gospodar gotovo zahteval carino, veliko ali majhno. Če nas bo hotel gospodarski uničiti, bo zahteval visoko carino in ko blago pride potem k nam, bo za vso to carino dražje. Če pa sta Trst in Reka naša, za blago, ki ga bomo rabili mi, ne bomo zahtevali carine (ali k večjemu čisto nizko) in dobivali bomo razne potrebščine iz sveta veliko bolj poceni. Za ono blago pa, ki bo prišlo na pr. iz Amerike v Reko ali Trst in bo namenjeno za Čehe ali Nemce, bomo pa mi tudi zahtevali, da nam plačajo carino, ker bodo rabili naše luke. Ta denar pa bo šel v našo državno blagajno in za to vsoto bodo potem naši domači davki manjši.

Skušali smo na kratek in razumljiv način povedati, kako zelo važno in potrebno je, da naša država dobi morje in mesta ob njem. — Izgubo morja bi ne čutili le veliki trgovci, ampak tudi vsak kmet ali delavec. Kar bi kupil, bi moral dražje kupiti, kar bi pa prodal, bi moral ceneje prodati. Radi tega, ker je morje za nas vse neobhodno potrebno, zato moramo tudi mi vsi biti trdi in neizprosni pri tej zahtevi. Morje rabi vsak izmed nas, zato mora vsak izmed nas storiti vse, kar je v njegovi moči, da nam lažja požrešnost in nevoščljivost ne iztrga tega, brez česar ne moremo živeti.

Dr. Iv. S.:

Nekaj o davkih.

Odkar imamo Jugoslavijo, se neutrudljive naše tri politične stranke kar kosaajo, katera bo priredila več shodov, pridobila več pristašev za svoj program itd. Ubogo naše ljudstvo se obdeluje od vseh strani kot Kerjavljev konj, tako da končno že res še samo ne bo vedelo, ali ima rebra cela ali polom-

ljena. Ta pestrost v obdelovanju množic je tem večja, ker smatrajo nekateri govorniki primernejše za svoje namene, pokazati ljudstvu krasno prihodnost Jugoslavije skozi očala lastnega programa; drugi pa so zopet mnenja, da si bodo pridobili več pristašev, ako zabavljajo čez sedanjost in vse obstoječe. Jedro teh zabavljavev tvorijo le v stari Avstriji možne gotove politične osebe, ki so prišle ie vsled tega v javnost in politiko, ker je veljalo takrat Avstrijo izpodjesti in spraviti ob kredit, da se napravi prostor za našo Jugoslavijo, ni se pa zahtevalo od teh ljudi, da kaj ustvarijo ali prinesejo v javnost vsaj eno dobro rodovito misel. In ti podjedači, ki so se srečno rešili iz avstrijskih polomij v deviško Jugoslavijo, so se spravili zadnje čase zlasti nad davke; eden zabavlja nad ubogo uradniško paro, ki podpisuje ali prepisuje še pod staro Avstrijo izgotovljene plačilne naloge, drugi nad oblastnijo, tretji nad Jugoslavijo, četrti trdi, da niso stari avstrijski davčni zakoni več v veljavi, peti zahteva na kmečkem shodu odpravo davkov za kmete, pred obrtniki in trgovci odpravo pridobnine, pred delavstvom pa, da se vse premoženje mogari kar takoj zapleni v korist države, država pa izroči seveda v upravo delavstva oziroma njih generalov. Itd.! Navidezni namen takih govorov in pisav časopisov je odprava vseh davkov, resničen namen naloviti si pristašev, po domače se pa pravi takemu početju farbarija ljudstva, ker to ve vsak tudi ne preveč moder človek, da davki morajo biti, da se gre le za pravilno njih razdelitev in da ljudstvo, ki se ga s takim početjem razburja, nima vpliva na pravilno razdelitev, pač pa vlada, ki je sestavljena iz zaupnikov istih strank, katerim pripadajo ti gromovniki, ki naj bi torej pokazali svoji vladi izrastke davčne uprave z zahtevo, da naj izda na podrejene oblasti primerna navodila in stvar bi bila v redu, ne pa po nepotrebnem razburjali ljudstva. Navaditi ljudstvo na resnico tudi v politiki ter gledati na poštenost in državni naš dobrobit tudi pri izbiri političnih sredstev, to bi moral biti vrhovni zakon vseh političnih strank, ker le na ta način bomo vzgojili politično trezno, moralno visoko stoječe, jedrnat in neupogljivo državno ljudstvo!

Povdaril sem že, da davki morajo biti, pa naj bomo potem pod tujim državnim gospodstvom ali pa v svoji lastni Jugoslaviji in da pride le na njih pravilno razdelitev mej državljani. Razdelitev je torej glavno vprašanje. Pripomnim pa naj takoj, da iz skušnje vem, da je 90% davkoplačevalcev samih krivih, ako so se jim naložili previsoki davki, ker se deloma iz nevednosti deloma iz malomarnosti ne poslužujejo zakonito jim zajamčenih pravic in obrambnih sredstev, vsled česar je davčna oblast pri odmeri navezana le na lastne uradne pripomočke ali na mnogokrat pristranske zaupnike ter zamore le po njih navedbi odmeriti posamezniku davek in torej v takih slučajih ne zadene davčne oblasti prav nobena krivda.

Ker pa vem, da tudi bralci »Domovine« niso preveč večji včasih precej zvitih in na vjetbo preračunjenih davčnih paragrafov, katere nam je zapustila ranjka Avstrija in ki bodo dokler nam naši poslanci ne naredo drugih, ostali še za naprej v polni veljavi, bom v prihodnjih člankih pojasnil bistvo in pomen davkov sploh, koliko vrst jih je, kako se odmerjajo in kako naj davkoplačevalec pri tem varuje svoje pravice in koristi.

(Dalie prihodnjič.)

Svobodna trgovina.

Naredba.

V zvezi z rešitvijo ministrskega sveta z dne 25. februarja 1919, števil. 2453, s katerim se razglašča svobodna trgovina, nadalje v zvezi s poznejšimi naredbami tega ministrstva izdanimi v smislu zgornje rešitve, izdajem s pooblastitvijo ministrskega sveta v namenu, da se vodi državna kontrola nad svobodno trgovino, naslednjo naredbo:

§ 1.

Za trgovski promet z vsemi vrstami žita, koruze in moke, krompirja, sočivja, boba, graha in fižola, z vsemi vrstami žive in zaklane živine, z vsemi vrstami suhega mesa, masti, slanine in jedilnega olja, se uvajajo odslej odpreme izkaznice, ki morajo biti priložene voznim listom.

§ 2.

Odpreme izkaznice morajo vsebovati: ime prodajalca, blaga, kraj predaje, naslov, kam se blago odpošilja, postajo, kam se blago odpremlja, vsebino in težo pošiljatve v kilogramih in dva kontrolna kupona.

§ 3.

Opreme izkaznice se izdajajo samo aprovizacijam, kmetijskim zadrugam, katerim je poverjena preskrba naroda, dalje legitimnim trgovcem, ki se bavijo s trgovino z onim blagom, za katero prosijo odpreme izkaznice.

§ 4.

Za trgovski promet med ono in drugo pokrajino morajo zastopniki aprovizacij, kmetijskih zadrug in legitimni trgovci (§ 3) imeti od svojih oblastev (občine, okrajno glavarstvo, poverjeništvu za prehrano) pismena poverila - legitimacije.

Na podlagi imenovanih poveril jim izda to ministrstvo dovolitev (dozvolilo) za nabavo blaga, a na podlagi teh dovolitev izdajo pokrajinske vlade (poverjeniki za prehrano) onega oblastva, odkoder se namerava blago odposlati, odpreme izkaznice.

§ 5.

Za trgovski promet med enim in drugim krajem ene in iste pokrajine izdajajo pokrajinske vlade (poverjeniki za prehrano) same odpreme izkaznice na podlagi v točki 4. navedenih poveril (legitimacij).

§ 6.

Za blago izpod 500 kg niso potrebne odpreme izkaznice.

§ 7.

Pri sprejetju blaga je dolžna ona postaja, ki blago odpremi, prvi kupon poslati pokrajinski vladi onega področja, v katerem se nahaja postaja nakladanja.

Kadar prispe blago na nemembni kraj, mora postaja, ki blago sprejme, drugi kupon poslati pokrajinski vladi onega področja, kamor je blago namenjeno.

§ 8.

Pokrajinske vlade (poverjenik za prehrano) se dolžne izdane odpreme izkaznice zabeležiti v posebni register in o njem poslati vsakih 15 dni poročilo na to ministrstvo.

§ 9.

Pokrajinske vlade (poverjeniki za prehrano) so dolžne zabeležiti v posebni register kontrolne kupone, katere jim pošljejo postaje razkladanja, ter jih s svojim poročilom vsakih 15 dni poslati ministrstvu.

§ 10.

Z vpeljavo odpremnih izkaznic izgube vse doslej izdane dovolitve in rešitve svojo veljavo. Brez odpremnih izkaznic je prepovedano železniškim in parobrodskim postajam blago v teži nad 500 kg sprejeti in odpremiti.

§ 11.

Z blagom, ki bode odposlano brez odpremnih izkaznic se bode postopalo po členu 10 naredbe tega ministrstva z dne 7. marca števil. 2684 tako proti kupcu, kakor proti prodajalcu, ki so se pregrešili proti navedeni naredbi o nakupičevanju blaga, pretiravanju cen in tihotapstvu preko demarkacijske črte.

§ 12.

V vseh primerih člena imenovane naredbe sme ministrstvo odrediti zaplembo blaga brez ozira na rešitev kazenskih oblastev.

§ 13.

V tej naredbi navedene odpreme izkaznice imajo svojstvo javnih listin, ne smejo se prenesti na druge, a ponarejanje spada pod kazenski zakon.

§ 14.

Ta naredba ne spreminja naredb, ki se nanašajo na monopoleke predmete niti na one, za katere veljajo predpisi vezane trgovine (sol, petrolej, vžigalice, mineralna olja, sladkor, melasa itd.)

§ 15.

Ta naredba dobi moč z dnem objave v »Službenih Novinah«.

Malo odgovora.

Gospode iz farovža zelo boli, da so izgubili med ljudstvom na deželi tal, zlasti pa radi tega, ker so agitirali za avstrijsko vojno posojilo. Tako so marsikateremu siromaku, ki je bil vaju slepo verjeti njihovim besedam, potegnili zadnje vinarje iz žepa, da so kupili papir, ki skoraj gotovo nima nobene veljave. Ker čutijo svoj zaigrani vpliv, se skušajo na vse mogoče načine izvleči iz brozge, ki so si jo sami zmešali.

V Šmartnem pri Litiji je pretečeno nedeljo sam predsednik deželne vlade dr. Brejc skušal sprati njihovo veliko gorečnost in vdanost do habsburškega trona. Povspel se je do drzne trditve, da so vsi listi pisali za vojno posojilo in koliko duhovnikov da je šlo v zapor, ki se niso v tem oziru pokorili stari avstrijski oblasti.

Slabega zagovornika so si izbrali gospodje iz farovžev, kajti vsakdo pri nas ve, da je ta zagovor izmišljen in neresničen. »Domovina« ni nikdar pisala za vojno posojilo. V časih najhujšega vladnega pritiska se nismo nikdar tako daleč izpozabili, da bi svojim bralcem svetovali v škodo, da kupujejo ničvreden papir avstrijskega vojnega posojila. To lahko s ponosom trdimo in še danes hranimo papir, ki ga nam je poslala lansko spomlad bivša avstrijska policija, v katerem nam grozi, da nam list ustavi, če ne bomo pisali bolj patrijotično in agitirali za takrat razpisano vojno posojilo, ker vojno posojilo niti s črko nismo omenjali. Nismo se strahili groženj, nismo podpirali pogubonosne politike, ki bi bila našemu ljudstvu le v škodo. Naši bralci se gotovo še spominjajo, da nam je vsled tega policija lansko poletje list ustavila in da smo smeli še le po dveh mesecih zopet iziti, ne da bi tudi potem spremenili smer listu.

Gospodje pa veliko prehitro radi pozabijo, posebno pa svoje lastne grehe. Ljudstvu pa so vsa ta dejstva še dobro v spominu in ve, kdo je bil njegov boljši svetovalec. Ni tedaj čudno, če so izgubili in izgubljajo zaupanje pri ljudeh, kati ljudstvo ve dobro presoditi, kdo je delal v njegovo korist in kdo ne.

Noben človek, zlasti pa pri nas na Kranjskem, kjer je bila vlada popolnoma v rokah dr. Sušteršiča in gospodov v farovžih, se ne spominja, da bi se kakemu duhovniku skrivil le las, če ni agitiral za vojno posojilo, kaj še le da bi bili koga zaprli. Nasprotno pa vemo prav dobro, da je nešteto naših ljudi, če se niso slepo pokorili vsakemu povelju iz farovža vsled lažljivih ovadb duhovnikov in njihovih pristašev romalo v ječe in taborišča, da je nešteto naših fantov in mož vojakov, ki so vsled bolezn ali rane dobili daljši dopust, moralo predčasno nazaj k vojakom, ker jih je ovadil gospod iz farovža, da so zdravi in doma postopajo. Samo iz cerkniškega farovža je od tamošnjega kaplana romala skoraj stotina takih ovadb na vojaško oblast v Ljubljani in drugam ter je prikrajšala našim ljudem težko dobljeni dopust ter jih tirala v bolezen in smrt. To pa ni le poedini slučaj, temveč bi jih lahko naštel še vse polno.

V tem se zrcali tista krščanska ljubezen, to je spoštovanje deset božjih zapovedi, kar gospodje farovski tako radi povdarjajo. Iz vse pretekle zgodovine in časov pred vojno pa imamo vse polno dokazov, da jim e po večini bila krščanska ljubezen le na jeziku, da jim je bilo geslo »uničiti svojega na-

sprotnika, magari s kolom.« Teh dejstev nikdo ne utaji, taka gesla so prihajala iz ust gospodov, ki so nasili posvečeno suktnjo. Gesla pa jim niso bila, kot krščanska ljubezen le na jeziku, temveč so jih tudi povsod v resnici izvajali.

Vsa znamenja, zlasti pisanje »Domoljuba« kažejo, da hočejo naši nasprotniki tak boj, kakor je bil v navadi za časa dr. Sušteršiča. Ves način agitacije proti JDS. z liberalizmom, brezverci itd. po časopisju, prižnicah in spovednicah je jasno znamenje, da je šola, ki jo je uvedel dr. Sušteršič imela in rodila obilo sadov in da se tudi danes, kljub temu, da so se mu odrekli in se krčevito branijo vsake kakršnekoli skupnosti ž njim poslužujejo tistega orožja in istih načinov boja proti nam, ki je bil pod njihovim prejšnjim voditeljem dr. Sušteršičem v navadi. Včasih se jim je ta način boja obnesel, sedaj se jim pa ne bo, ker v Jugoslaviji taka drevesa ne bodo rasla do neba. Mi se farovških groženj tudi čisto nič več ne bojimo. Bala se nismo avstrijskih vislic, sedaj ko je naša stvar zmagala, se pa tudi tistih ni treba bati, ki so med vojno sramotno premagani izgubili med narodom večino zaupanja. Svetujemo pa farovski gospodi, da krene k pameti, kajti zagotavljamo jih, da bo samo za nje slabo, če tega še pravočasno ne store.

Gospodarstvo.

Pazite na strupene krompirjeve kali! Jagode, kakor tudi oči na krompirju so strupene. Najbolj nevarne pa so dolge, blede cime, kadar pomolji v kletih poganjajo. Pogosto se pripeti, da dobijo take poganjke svinje, ki od njih zbolijo in celo poginejo, ako jih je bilo mnogo hrani primešanih. Na to je paziti gospodarjem, da same ne zastrupijo živine. Tudi se je že večkrat pripetilo, da je težko obolela ali celo poginila goved, katero so krmili s surovim krompirjem, ki je imel že kali. To pa seveda samo zaradi tega, ker se cime niso odpravile. Tudi krompir, ki ga ni pokrivala zemlja in ki ostane zelen, ni za rabo, ker se je tudi v njem nabral enak strup kot je v cimah. Temu strupu se pravi solanin.

Kaj se ne sme umoriti. V francoskih šolskih knjigah stoji: Jež živi večinoma od miši, majhnih glodalcev, polžev in žuželk, torej od živali, ki so kmetijstvu škodljive. Ježa torej ne umorite! Krastača (krota) je prava kmetova pomagalka. Vsaka uniči 20 do 30 žuželk v uri. Ne morite krastač! Ptiči: vsaka dežela ima vsako leto radi žuželk veliko izgube. Ptiči so edini njihovi sovražniki, ki jih zamorejo čisto potrebiti. Oni žro v veliki množini gosencice in pomagajo s tem kmetu in sadjarju. Pustite gnezda na miru! Polonica je največje poljedelčevo in vrtnarjevo veselje, ker uniči velike množine listnih uši po rastlinah. Prizanašajte polonici (božji kravici)!

Črnilo za konjsko opravo. Lepo opravo dobiš, če je večkrat počrnilš s primernim črnilom, s tem opravo tudi boljše ohraniš. Dobro črnilo si napraviš lahko na sledeči način: Vzemi 600 gramov loja in 600 gramov čebelnega voska, katera se v kaki posodi skupaj raztaplja. Nato zmešaš 150 gramov saj, ki jih dobiš pri luči in 50 gramov indiga (dobi se v miredilnici) ter nekoliko kapljic olja. Vse to dobro premečkaš in prideneš k ogrnji raztajani zmesi. Polagoma dodaš v posodo še 600 gramov navadnega mila in črnilo je gotovo.

Kdor hoče imeti skozi vse leto dovolj špinače, naj jo poseje najprvo meseca marca in seje naj jo potem do konca oktobra vsak mesec enkrat. Prav lepo špinačo se pridela, ako se jo ne seje na čez, ampak v redne vrste in jo potem večkrat zalije z gnojnico ali s stranišnico. Tako posejana in tako oskrbovana špinača pa ne pestane samo močnejša, ampak je tudi bolj okusna. Poleti naj se jo poseje na kak bolj senčnat prostor,

ker na solncu gre prehitro v seme. Za pridelovanje špinače poleti naj se rabi bolj seme one špinače, ki ima bodičasto seme, ker ta vrsta špinače ne gre tako hitro v seme. Za zimsko rabo naj se pa seje seme špinače, ki ima široke in mesnate liste. Če se poseje seme te poslednje špinače avgusta meseca, požanje se jo lahko enkrat že v jeseni in drugič potem zopet zgodaj spomladi.

Tehnika.

Kako globoko so že prevrtali zemljo. Da doženejo, kako globoko sega kaka ruda in v druge znanstvene namene, so na večih krajih navrtali z velikanskimi svedri zemljo. Svedri so iz jekla in imajo na koncu rezalne demante. S takimi svedri prevrtajo več sto metrov globoko. Najglobokejše so zavrtali dosedaj na Nemškem v Paruševicah pri Rybniku. Prišli so s svedrom 2063 m globoko v zemljo, torej nad 2 kilometra.

Največji predor ali tunel, ki je bil zgrajen v Evropi, je simplonski. Dolg je 20 kilometrov.

Največja lesena stavba se nahaja v San Francisco v Ameriki. Dolga je 295 metrov, široka 112 metrov in visoka 41 metrov. Hlodo se je porabilo 2,886-000 metrov.

Cerkev s šestnajstimi nadstropji so menda zgradili v Clevelandu v Ameriki. Milijonar Rokefeler je podaril za to poslopje veliko svoto. Cerkev ima v gorenjih nadstropjih lepo telovadnico, bralno sobo, dvorano, kjer se vrše verska predavanja, bolnico in restavracijo.

Dopisi.

Žiri. Pri nas v Žireh se vedno pridno giblamo, župan je po precej dolgem boju odstavljen, občinski odbor razpuščen, korupcija, ki je vladala pri našem obč. gospodarstvu je torej odstranjena.

Tudi drugače prihajamo vedno z novimi gospodarskimi idejami in preosnovami. Polagoma se pripravljamo za osnovanje »gozdarske zadruge«, potom koje bi prodajali les brez posredovalcev in prekupecev naravnost v kraje, kjer se rabi, da bo na ta način ostal dobiček doma. Tukajšni tehnik g. F. Kavčič je predaval prejšnjo nedeljo v poljudni obliki o gozdarstvu.

G. učitelj Stenovec je nam priredil zelo zanimivo in potrebno predavanje »o vzgoji mladine«; radi obsežne snovi je namenjen o tem predmetu še parkrat predavati, za kar smo mu le iz srca hvaležni; samo žal da vlada med našim občinstvom za taka predavanja še vse premajhno zanimanje.

Naš rojak g. dr. Ivan Kavčič je v nedeljo, dne 27. aprila obširno govoril na javnem političnem zborovanju o našem zunanem in notranjem političnem položaju, v lepih navduševalnih iz srca prihajajočih besedah je napravil sliko položaja. Na navzoče je to napravilo kar najugodnejši utisk, shodu, ki je trajal tri ure so vsi sledili z največjim zanimanjem. Na shodu, ki je bil kljub slabemu vremenu dobro obiskan, se je soglasno sprejelo sedem resolucij na deželno vlado. Tako da naj vlada po možnosti posreduje, da bodo oni posestniki, ki imajo zemljišče čez mejno (demarkacijsko) črto, zamogli svoje zemljišče brez zaprek obdelovati. Naši čevljarji so pozvali vlado, naj posreduje in odredi, da se onemogoči bogatim špekulantom Polak, Kozina kopičenje velikanskih zalog usnja, dočim našim obrtnikom, ki so navezani na zaslužek lastnih rok, primanjkuje materijala in so radi tega brez dela in zaslužka.

Pozvala se je vlada, da naj se po možnosti pobriga, da se prej ko mogoče prične z uvažanjem umetnih gnojil.

Dalje, da se naj po možnosti snujejo kmetijsko nadaljevalne šole za dečke. Za deklice pa gospodinjski poučni tečaji. Dalje se je pozvalo vlado, da naj prej ko mogoče dovrši cesto, ki vodi z Vrhnike čez Smrečje na Žiri, ter popolni ono, ki vodi od Žirov proti Škofji Loki. Giblamo se in delamo, radi tega smemo upati na lepšo bodočnost.

Politični pregled.

Jugoslavija. Na zagrebškem vseučilišču je vlada ustanovila stolico za slovenski jezik in slovensko književnost. Za prvega profesorja slovenščine je imenovan profesor dr. Fran Plešič — Wilson je 17. t. m. sprejel dalmatinsko deputacijo, ki mu je razložila položaj v zasedenih krajih Dalmacije in ga obvestila o uspehu plebiscita, v katerem zahteva prebivalstvo združenje z Jugoslavijo. — Švicarski listi zahtevajo ustanovitev švicarskega poslaništva v Beogradu. — Clemenceau in Lloyd George se prizadevata, da bi omogočila sporazum v sporu med nami in Italijani. — Za glavnega poverjenika za agrarno reformo v Sloveniji je imenovan dr. Fr. Lukan, bivši okrajni glavar v Celju. — V Zagrebu so aretirali in izročili vojaškemu sodišču poročnika Drag. Dolčeka in narednika Vikt. Reinherja, ki sta zakrivila, da se ni izvršila osvoboditev prekmurskih Slovencev. — Proslava 1. maja je na Hrvaškem, kjer je še nekaj Radičevih pristašev, prepovedana. Istotako tudi v Bosni in Hercegovini.

Slavija. Poljaki so pričeli z ofenzivo proti boljševikom na ruski meji. Zavzeli so Vilno, Lido, Novo Grodsko in Baranoviče ter zajeli okroglo 2000 boljševikov.

Ostali svet. Italija zahteva, da se takoj vpokliče letnik 1900 pod orožje. — Na Ogrskem je zavlada popolna anarhija, odkar so dobili vlado v roke boljševiki. Tolpe plenijo, ropajo in — rekvirirajo za svoj žep. — Wilson se je izrazil napram Orlandi, zastopniku Italije na mirovni konferenci, da Amerika ni vstopila v vojno za londonsko pogodbo. — Antanta je sklenila z vojaštvom zasedati Ogrsko, da ukroti boljševike. — Francoski senat je sprejel zakon o uvedbi osemurnega delavnika. — Na Irskem je izbruhnila splošna stavka.

Politične vesti.

Sloenci pri Wilsonu. V Parizu so obiskali predsednika Wilsona zastopniki (delegatje) Slovencev dr. Iv. Schwegel, dr. Gregorin in dr. Vošnjak. Povedali so mu naše slovenske želje in zahteve, kar je Wilson poslušal z veliko pazljivostjo.

Konferenci v Parizu je neko posebno odposlanstvo izročilo izraz ljudske volje v Dalmaciji in na Primorskem. Ta ljudska volja pravi, da noče priti pod Italijo, da želi priti k Jugoslaviji. Narod naj pride tja, kamor sam hoče. Samo to je pravično.

Na Ogrsko, kjer so zavlada komunisti (boljševiki) nameravajo poslati veliko antantino vojsko, ki naj vrže boljševike in upostavi zopet red in mir.

Wilson za nas. V Parizu uganjajo neumnosti. Pravi »teater« uganjajo tam. Tako so zmage pijani, da se kar opotekajo. Zahteve posameznih ministrov so tako velike in krivične, da vsi pošteni ljudje po svetu vzdigujejo oster in svarilen glas, ki naj bi može v Parizu spametoval in da bi sklenili tak mir, ki bi za vekomaj odpravil krovave in nesrečne vojske. Glavna škoda je, da miru v Parizu ne sklepajo narodi, da tam sede štirje ljudje, ki ne vedo, da narodi, katere oni zastopajo, žele živeti s sosednimi narodi v miru in prijateljstvu. Posebno Italijani odpirajo na široko usta in hočejo požreti vse Slovence in še nekaj Hrvatov. Zraven pa ne pomislijo zastopniki Italijanov, da ima narod italijanski preslab želodec, da bi nas tudi mogel prebaviti. Italijani trobijo vedno svojo, da drugi ljudje na svetu tudi hočejo živeti, pa ne pomislijo. Vse to bezstidno in požrešno ravnanje Italijanov je bolelo Wilsona, predsednika ameriških držav. Wilson, kateri je edini pravičen in pošten in hoče dati vsakemu narodu to, kar mu po božjih in človeških postavah gre, — ta Wilson ni mogel več mirno gledati »teatra« v Parizu in zopet je povzdignil svoj močan glas in jasno je povedal zlasti Italijanom, da je na svetu tudi še

jugoslovanska država, ki ima isto pravico do življenja, kakor Italija. — Rekel je: mir mora biti pravičen ne samo z Nemčijo, ampak tudi z bivšo Avstro-Ogrsko. Mir mora biti tak, da bo vsak narod mogel živeti in da ne bo več imel vzroka se pripravljati na novo vojsko. Zato Reka in Dalmacija ne sme priti pod Italijo, ampak pod Jugoslavijo. Reka Italiji ni potrebna, potrebna je Jugoslaviji, Češki in Poljski. Reka je izhodišče za uvoz in izvoz blaga v Jugoslaviji. Pripustiti to mesto Italiji bi se reklo ovirati gospodarsko življenje onih dežel, ki so na to pristanišče vezane. — To pa ne sme biti. Tudi Dalmacije Italija ne potrebuje, ker se ji po pravičnem miru ne bo treba proti nobenemu zavarovati. Saj hočemo vsi ta mir, da ne bo vojska! Za te odločne in pravične besede Wilsonove, mu bo ves slovenski narod neizmerno hvaležen!

Italijani zapustili Pariz. Ker mirovna konferenca v Parizu Italijanom noče dati vsega, kar v svoji požrešnosti zahtevajo, so oni gospodje, ki so tam zastopali italijansko državo, pretečno soboto zapustili Pariz in polni jeze odšli domov. Na Wilsona so strašno jezni. Po vseh italijanskih mestih prireajo shode in kriče: »Dol z Wilsonom«. Pametni in razsodni Italijani se seveda takih shodov ne udeležujejo, ker so istega mnenja kakor Wilson, namreč, da Italija zahteva preveč. Kaj italijanski gospodje s svojim odhodom iz Pariza nameravajo doseči, je težko uganiti. Nekaj groze z vojsko, da nam bodo kar s silo vzeli, česar jim v Parizu ne dajo. Zelo korajžno se kaže Italija; zato pravijo nekateri, da se je Italija zvezala z Nemci in drugimi prejšnjimi svojimi sovražniki, da s pomočjo njih izsili, kar želi. Toda bodimo brez strahu. — Amerika, Francija in Angleška imajo dovolj moči in sredstev, da tega laškega petelina ukrote.

Japonci so tudi nezadovoljni s konferenco v Parizu. Zahtevajo, da konferenca pripozna japonski narod za enakopraven z drugimi narodi. Zahtevajo, da se odpravi oni zakon, po katerem je bilo Japoncem prepovedano naseljevati se v Ameriki.

Italijanska armada nemirna. Vojaki laške armade se upirajo in ne ubogjo več. Te vesti prihajajo iz več italijanskih mest. Saj ni čuda! Tudi laški vojak je človek in tudi njemu se zdi že preneumno, ker radi krivičnih in nepoštenih zahtev svojih ministrov še ne more odložiti vojaške suknje in iti na svoj dom k mirnemu delu.

Angleški delavci zahtevajo pravičen in hiter mir. Imeli so več shodov, kjer so se izrazili v tem smislu. Poslali so tudi pozdrave italijanskemu delavstvu, v katerih pravijo, da bodo z vsemi močmi podpirali zahteve italijanskega delavstva, ki hoče z Jugoslavnimi živeti mirno in v prijateljstvu in obsoja prevelike zahteve laških ministrov.

Nemškega cesarja Viljema, ki je zakrivil toliko bede in gorja bodo baje zdravniki najprvo preiskali, če je pri pravi pameti, potem šele pride na zatožno klop.

Tedenske vesti.

Prvi maj. Letos se je proslavil 1. maj, splošni delavski praznik, izredno slovesno. V Ljubljani so bili ustavljeni vsi obrati, zaprte vse trgovine in celo vze kavarne in gostilne. Socijalni demokrati so imeli svoj običajni shod na prostem in spreved po mestu. Pa tudi narodno delavstvo je slavilo svoj delavski praznik. Vršil se je javen shod pred Mestnim domom, nato so pa tisočglave množice korakale v sprevedu po ljubljanskih ulicah, vsi okrašeni z narodnimi trakovi in zastavicami. Na čelu spreveda je korakala godba Zveze jugosl. železničarjev, za godbo pa je plapolala po zraku velika narodna trobojnica. Za to trobojnico je korakalo naše zavedno narodno delavstvo, ki v svojem boju za pravice trpečih ni pozabilo, da ga je rodila slovenska mati. Zvečer se je vršil v Narodnem domu družabni ve-

čer z godbo, petjem, igro, govori in deklamacijami. Vsi gornji prostori Narodnega doma so bili nabito polni. Ves večer je vladala splošna zabava in zadovoljnost. Tako je narodno delavstvo slavilo svoj prvi maj — prvič v svobodni domovini.

O Zatiškem samostanu smo prinesli v 4. in 10. številki dva dopisa našega dopisnika, ki sta popisovala razmere v tem samostanu, kakor tudi početje patrov Prusov med vojsko. Nato je poslal prijor Kostelec popravek, ki smo ga prinesli ker smo mislili, da je bil naš dopisnik preveč črnogled in ker načeloma nočemo delati nikomur krivice. Prepričali pa smo se, da je vse, kar smo pisali o zatiškem samostanu resnica, ki se je kljub popravkom ne da utajiti in spraviti iz sveta. Vbodoče bomo še posvetili v to temno točko naše Dolenjske, če je to vseh nekaterim gospodom ali ne.

Upor na Koroškem. Slovenski kmetje na Koroškem so se uprli, ker niso več mogli prenašati nasilstev nemške soldateske. Zgrabili so za orožje in napadli nemške bande, ki so ropale in plenile po slovenskih vaseh. Poklicali so na pomoč jugoslovanske čete, ki so nemške uniformirane tolpe deloma ujele, deloma pa pregnale. Boji so bili krvavi. Naše čete prodirajo proti Celovcu. Zasedle so vso Rožno dolino do Drave. Upamo, da bo kmalu vsa slovenska Koroška svobodna in zedinjena z Jugoslavijo. Živelj vrli slovenski Korošci in naše junaške čete!

Zrinjsko-Frankopanske proslave v Zagrebu se je udeležilo med drugimi tudi več čeških ministrov in drugih odličnih čeških mož. Tudi vlada poljske republike je poslala na proslavo svoje zastopnike. Iz Ljubljane je za Slovence vozil v Zagreb poseben vlak. Takih proslav, kot je bil letos 30. april Zagreb še ni videl mnogo. Častna je bila tudi udeležba iz Beograda. O celem poteku slavnosti bomo poročali v prihodnji številki.

»Narodni Socijalist«, 1. maja je pričel izhajati v Ljubljani politični tednik »Narodni Socijalist«. List bo zastopal interese slovenskega delavca.

Ljudski shodi JDS v mariborskem okrožju se vršijo ta teden po sledčem redu: 1. maja v Mariboru ob 10. uri dopoldne v Narodnem domu. 4. maja pri Sv. Križu na Murškem polju po rani maši; v Veržuju po pozni maši in pri Mali Nedelji po večernicali. Na vseh teh shodih govori drž. poslanec Fr. Voglar.

Ljudski shodi JDS v mariborskem okrožju pretečeni teden so bili povsod jako dobro obiskani. Navzlic protigitacij in protishodom SLS, ki so jih vrinili na dan pred našimi shodi na istem prostoru in ob isti uri, je bil obisk vendar povsod mnogo večji, kakor na njihovih protishodih. V četrtek se je vršil naš shod v Krčevini pri Mariboru, kjer se je ustanovila nova kraj. org. JDS, v petek na Pobrežju pri Mariboru in v soboto v Studencih pri Mariboru, kjer se ustanovi te dni nova kraj. org. JDS. Na vseh shodih je govoril prof. Voglar, na zadnjem tudi dr. Kukovec. Na teh shodih se je pokazalo, da še tako strastna protigitacija nič ne zaleže, ker je privlačna sila naše stranke in njenega res demokratskega programa zadnje tedne vsepovsod izvanredno narasla.

Ljudski shod JDS pri Sv. Marjetji o P. se je vršil na belo nedeljo po rani maši. Največja šolska soba je bila nabito polna. Govoril je prof. Voglar, dr. Koderman in učitelj Vauda. Ljudstvo je bilo zelo zadovoljno in navdušeno.

Dramatično društvo v Mariboru ima svoj redni občni zbor v petek 2. maja ob polosmih zvečer v Narodnem domu.

Zaupni sestanek JDS v Hočah pri Mariboru se je vršil v ponedeljek zvečer. Poslanec Voglar in dr. Koderman sta razvila temeljne točke strankinega programa in razjasnila navzočim politični položaj. Nato se je ustanovila nova kraj. org. JDS.

Telovadno društvo Sokol v Žireh priredi pešizlet dne 4. vel. travna 1919 v Gorrenjo vas z šolskim deškim in dekliskim naraščajem. Odhod izpred Sokolskega doma

ob pol 1. pop. Nastop k prostim vajam in orodni telovadbi ob 3. uri 30 min. v Gorenji vasi. Vabimo tem potom vse prijatelje in znanke sokolske misli, da se udeleže našega sokolskega praznika. Na zdar!

Vlak med Špiljem in Radgono ne vozi več, ker nemški banditi v svoji brezmejni drznosti streljajo na vlak. Zopet en blagoslov takozvanega nevtralnega pasa. (Murska Straža.)

3000 madžarskih delavcev so odslovili v Srbiji, kjer so morali na podlagi pogodbe v premirju popravljati železnice, katere so med umikom razrušili nemški in madžarski vojaki. Ti Madžari so delali tako, da delo cele mesece ni šlo naprej. Za to so pa mojstri v ropanju in požiganju ter imajo mnogo upanja, da bodo po preselitvi bratske Turčije iz Evrope v Azijo dosegli evropski rekord v surovosti. (Murska Straža.)

Državna posredovalnica za delo nanažnja, da se je osrednji urad, kakor tudi podružnica za Ljubljano in okolico preselila s 26. aprilom v svoje nove, velike in moderno urejene prostore v Gradišču, nasproti dramskega gledališča (v Luckmannovo hišo). S tem bo posredovalnici v mnogo večji meri možno ustreči vsem interesentom. Uradne ure za stranke so od 9. do 12. ure in od 2. do 4. ure pop. Ob nedeljah, praznikih in sobotah popoldne se ne uraduje.

Železniške nezgode. Domača jugoslov. zavarov. Croatia v Zagrebu sprejema poleg vseh drugih vrst zavarovanja tudi zavarovanje proti nezgodam na železnicah in parobrodu. Za tako zavarovanje plača se malenkostna premija 5 K za vsakih tisoč kron in to za celo življenjsko dobo. Zavarovati se more vsaka oseba ne glede na starost, spol in poklic. Opozorjamo na današnji oglas „Croatie“, ki ima v Ljubljani, Stari trg 11, svoje zastopstvo za Slovenijo.

Raznoterosti.

Odvetnik. Neki kmet je imel jako zamotano pravdo in ko jo je razložil odvetniku, je ta dejal: »Tukaj je res težko svetovati. Samo v enem slučaju še lahko dobite pravdo pri sodnji, ako se bote delali norega ter na vsako vprašanje sodnika nič ne odgovorite, marveč samo potegnete z desnim kazalcem dvakrat pod nosom in rečete: fšc! fšc! Kmet je seveda sprejel nasvetovanje in pri obravnavi ravnal tako. Odvetnik je potem rekel: »Tega človeka res ne morete obsoditi, saj vidite, da je nor.« In kmet je bil res oproščen. Ko se je potem sešel pred sodnijo s svojim odvetnikom, mu je ta dejal: »Lejte, kako lepo smo dobili pravdo! Drugače bi bili morali plačati najmanj 100 K globe, no, meni pa daste samo 50 K. Kmet zvito pogleda sicer pretkanega odvetnika in potegnivši s kazalcem dvakrat pod nosom mu reče tudi: fšc! fšc! in krene v bližnjo krčmo, da da dušku veselju nad tem, da je enkrat tudi kmet uknil odvetnika.

Grofica Eglington, ena izmed najbolj lepih žen v celi Škociji, je izgubila pri svojem možu njegovo nagnenje in ljubezen, ker mu je rodila sedem hčera, a nobenega sina. Grof se je v svoji jezi tako daleč spozabil, da je hotel grofico za vselej zapustiti. »Hočem ubogati«, je dejala grofica, »strinjam se z zakonsko ločitvijo, ali vrnite mi vse to, kar som vam vse prinesla v zakon!«, je dejala grofu. »Oh prosim«, je pravil grof, misleč, da grofica zahteva nazaj svojo doto, »tako vam jo vrnem.« — »Tega jaz nisem mislila«, je dejala grofica, »toda vi mi vrnite moja mlada leta, mojo lepoto, moje devištvo in takoj vas zapustim!« Grof, ki ni pričakoval takega odgovora, je objel svojo ženo in ni govoril več o zakonski ločitvi.

Klečanje. Kadar vidim kakega moža klečati pred žensko in beračiti za njeno roko ali srce, ali v posebnih okolščinah za obojno, potem se takoj spomnim prazne vere, da se naše duše preseljujejo ter da v takem možu tiči duša kamele, ki tudi mora poklekniti, kadar ji hočejo natovoriti najtežja bremena.

Iznajdba kave. Kavo je iznašla neka kova v Arabiji. Našla je grm, požrla jagode in ker so ji ugajale, se jih je tako najedla, da je

bila pijana. To je zapazil neki menih, lskal vzrok, zakaj je koza tako vesela in živahna, in ko je koza pozneje zopet hitela k omenjenemu grmu in žrla njegovo sadje z enakimi posledicami kakor prej, se ni dolgo obotavljaj, nabral zagod z grma, zmlel in skuhal v vodi. Pijača mu je močno ugajala in od njega se je ostali svet privadil na kavo.

Klobuk. »Zadej za neko damo v gledališču, ki je imela strašansko širok klobuk na glavi, je sedel debel mož in ta je vljudno prosil damo, naj klobuk sname, ker ne vidi na oder. Ali dama ni hotela slišati in razumeti. Naenkrat pa je od zadaj začelo vse vpiti: »Klobuk dol!« Sedaj je seveda dama morala ubogati in močno se je čudila, kako je to mož povzročil, da so vsi naenkrat na njo vpili. Veste, kaj je storil? Nasadil si je sam klobuk na glavo.

Kvarte. Kratkoviden profesor je predaval v šoli. Dijaki, znajoč njegovo napako, so v zadnji klopi kvartali. Profesor je zapazil, da ga vsi učenci ne poslušajo, ter je vprašal: »Kaj vi tam zadi počenjate?« — »Prosim, kvarte imajo«, je dejal neki ovađuh. Ali profesor, misleč, da imajo v roki zemljepisne karte, je dejal: »To je lepo, fantje, le zapomnite si prav, kje kaj leži.«

Sir Falcone, premožen Benečan, je pital vsak dan golobe v Benetkah in s tem si je pridobil njihovo posebno naklonjenost. Nekeč je v jezi ubil človeka in bil obsojen na smrt. Ko so ga peljali na morišče, je letelo na tisoče golobov za njim, varovali so ga s svojimi perotnicami in kljuvali rabeljna tako močno, da je moral ubežati. Ljudstvo je smatralo ta dogodek za božji migljaj, sililo je v sodnike, dokler ni strogih 12 beneških sodnikov Falcona pomilostilo. Od tistihmal je Falcone skesano živel, svoje premoženje delil med uboge in vsak dan na trgu sv. Marka dal natrositi koruze in drugega zrnja za golobe in še dandanes — pet sto let pozneje, krmi mesto Benetke vsak dan Falconove golobe.

V razvedrilo.

Krščeni jud. »Ali je res, da se je dal Morie Abeles krstiti?« je vprašal neki čifut svojega znanca. — »Res da, on sam je to meni povedal.« — »Zakaj pa je postal ravno katoliški kristijan?« — »Ker med luteranci je baje že dosti židov.«

Mir. Zdravnik (pisatelj): »Vaša bolna žena potrebuje nujno miru, morate jo tedaj obvarovati razburljivih reči.«

Pisatelj: »Tako tudi po možnosti ravnaj.«

Zdravnik: »Predvsem pa ji prihodnjič ne smete ničesar čitati iz vaših spisov.«

»Dovtipen« meščan. V neki krčmi na deželi se je ustavil meščan in zahteval črno kavo. Krčmarica se je izgovarjala, da nima kave, da bi po njo morala poslati v mesto k trgovcu. »Torej mi skuhajte belo!« je rekel meščan.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.
Izdaja: Konsorej »Domovine«
Izhaja vsak petek.
Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.
Posamezna številka 30 vinarjev.
Uredništvo in upravnništvo:
Sodna ulica št. 6, pritičje desno.
Inserati po dogovoru.

Sadjevec,
vino
in
kislo vodo
razpošilja
A. OSET p. Guštanj.

Železniške nesreče na dnevnem redu!!

„CROATIA“, zavarovalna družba v Zagrebu

sprejema ponudbe
za doživljensko zavarovanje proti nezgodam na železnici in parobrodu.

Premija se plača za celo življenje enkrat in znaša samo 5 K za 1000 K zavarovalnine.
Najnižja premija 15 K, najvišja 1000 K.

Prospekte razpošilja in sprejema ponudbe, kakor tudi daje vsa potrebna ustmena in pismena pojasnila

Glavno zastopstvo za Slovenijo

Ljubljana, Stari trg 11.

➡ Sprejmejo se v vseh krajih sposobni zastopniki. ➡

Odvetnik dr. Josip Klepec

je otvoril svojo pisarno v Ljubljani,
Janez Trdinova ulica št. 8
(v hiši Kmetske posojilnice poleg Zveze slovenskih zadrug).

3-3

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavica . K 10,000.000.—
Rezervni fond . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

vloge na knjižice in na
tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.
Borzna naročila.

➔ Promese ➔
k vsakemu žrebanju.

➔ Posojila ➔
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje
vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica
avstrijske državne
loterije.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga s neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

2%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,100.000.

Hranilne vloge K 42,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Največja slovenska hranilnica! Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica števil. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000
in rezervnega zaklada „ 2,500.000

➔ Sprejema vloge vsak delavnik. ➔

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Hranilnica je pupilarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in
obligatornemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Delniška glavica: K 30,000.000.

Jadranska banka Podružnica Ljubljana. Rezerve: okrog . K 10,000.000.

Centrala: TRST. — Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Zadar, Ekspozitura Kranj.

Sprejema:

Vloge na knjižice.

Vloge na tekoči in žiro račun
proti najugodnejšemu obrestovanju. —
Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Ceke, nakaznice in akreditive na vsa
tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:

na vrednostne papirje in na blago, le-
žeče v javnih skladiščih. Daje trgov-
ske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najku-
lantneje.

Brzojavni naslov:

➔ **JADRANSKA.** ➔

Telefon št. 257.